

Een licht, zo groot, zo schoon

Wanneer Maria en Jozef met de kleine Jezus voor Maria's reiniging in de Tempel bij de Nicanorpoort zijn, duiken daar nog andere mensen op.¹ Simeon en Anna zijn uit hetzelfde hout gesneden. Een piepjonge Mirjam gaat ons voor vanuit de winterse kou in Bethlehem. Een stokoude Simeon gaat ons voor in de avond van zijn leven. Jezus wordt gebakerd in de geheimen van de openbaring. Jozef en Maria sluiten Hem in hun armen, maar ze sluiten Hem ook in hun hart. Een onderonsje van een gezin wordt profetisch doorkruist. In het huis van de Heer staan nog andere belangen op het spel dan individueel geluk en trouwe wetsbetrachting. De gehele wereld heeft dit kind nodig. Mensen weten het te vinden, die – menselijk gesproken – niets van dit kind kunnen weten. Ouden van dagen als Anna en Simeon komen langs in de tempel en vinden er de vervulling van hun dromen. Ze nemen het kind even over. Het gaat van hand tot hand, van de ene op de andere arm. De vreugde is met geen pen te beschrijven. Een geheel leven is ernaar uitgezien. De haren zijn vergrijsd. De tred is vertraagd. De blik lijkt verdoft, maar nu glanst alles nog één keer in de ondergaande zon van een lang leven.

Waarom is dit kind zo bijzonder? Het is zo bijzonder, omdat het genoeg is om dit kind te zien. Het is niet: Napels zien, en dan sterven, maar dit kind zien en dan in vrede sterven, omdat je met dit kind in vrede kunt leven – alleen met dit kind! Omdat deze Heiland zo door en door goed is, is Hij ook het ijkpunt. Dat is de andere kant van de medaille: het is ja of neen! Op ja *en* neen is de logica van de contradictie gebouwd, maar daar valt niets op te bouwen. ja en neen gaan niet samen. Ze spreken elkaar tegen. Het ja aan het adres van Jezus is het beslissende *commitment*. Het gaat om het ja voor Jezus!

Je kunt ook tegen Jezus zijn en Hem tegenspreken. Dat is niet goed; het is ook niet slim: het is beperkt, maar men doet het. Jezus is het mikpunt van contradictie – niet alleen van het woord, maar ook van het zwaard. Van meet af aan heeft men dit stralende evangelie in bloed willen verdrinken. Het zwaard doorklieft het hoofd van Johannes de Doper. De speer gaat door de zij van Jezus. Het zwaard gaat door de ziel van Moeder Maria. Dit neen! is een duur neen! Maria moest opnieuw leren bidden: Uw wil geschiede! Jezus heeft geweten, dat het een wereld zonder barmhartige samaritanen was. Hij

1 Lucas 2:25-35.

is zelf de enige barmhartige Samaritaan en alles is door Hem anders geworden – de wereld van het menselijke gevoel en het menselijke denken, een nieuw leven – een leven met Hem.

De levenszon neigt ten einde. Nu is het goed, Heer! Nu kan ik in vrede gaan. Wat heeft Simeon dan gezien? Nu geldt:

Mijn ogen hebben uw zaligheid gezien.

Laten we met de ogen van Rembrandt van Rhijn naar Simeon kijken. *De lofprijzing van Simeon* is Rembrandts laatste schilderij.² Ook Rembrandt heeft een bewogen leven achter de rug. Een heel leven vat hij in de schildering van de stokoude Simeon samen. Het gehele schilderij staat gespannen op het koord van verwachting en ontroering.

Simeons armen

We zien een oude man, getekend door het leven. Deze oude man is zelf al een ontroerende verschijning. Helemaal aangrijpend is de wijze waarop hij Jezus aangrijpt. ‘Zo nam hij het in zijn armen.’ We zouden ook kunnen vertalen: ‘Zo nam hij het op zijn armen.’ Zo leest Rembrandt de heilige Schrift, en dit oude leven. Simeon is stram geworden. Simeon kan het kindeke Jezus niet meer *in* zijn armen nemen. Die armen zijn daarvoor te oud geworden. Ze zijn helemaal verstijfd. Als verdorde, oude takken steken ze naar voren. Ze kunnen niets meer pakken. Ze kunnen alleen nog maar iets dragen, als het erop gelegd wordt. Simeons handen kunnen het kind niet meer vasthouden: Ze blijven gestrekt. Zo ontvangt de kwetsbare Simeon zijn Heiland. Zo drukt Rembrandt het verlangen naar Jezus uit. Als wij Hem niet meer kunnen vasthouden, geeft Hij zichzelf te dragen. Als wij Hem niet meer in onze armen kunnen nemen, laat Hij zichzelf daarop leggen, legt Hij zichzelf daarop. Als wij Hem niet meer kunnen vasthouden, dan houdt Hij zelf ons vast.

Simeons ogen

Het lijkt er veel op, dat Simeons ogen gesloten zijn. Ze zijn dicht, of bijna dicht. Ze kunnen amper iets zien. Zo beeldt Rembrandt de oude man uit als iemand, die met het innerlijke oog ziet, dat Christus het Licht van de wereld is. De ogen zijn wel dicht, maar het hoofd en het gelaat van Simeon lichten op en ook het kind licht op. Dit kind is zelf het Licht en het ligt dan ook

2 Zie over Rembrandts schilderij ‘De lofprijzing van Simeon’: Christian Tümpel, *Rembrandt*, Amsterdam 1986, 358.

in het licht van het schilderij. Aandoenlijk klinken de woorden: Mijn ogen hebben uw zaligheid gezien.

Alles is op deze twee-eenheid gericht: de ogen en wat die ogen zien. Het behoort tot de stijl van Rembrandts schilderen om de hoofdfiguren in een welsprekende context te plaatsen, maar aan het eind van zijn leven concentreert hij zich helemaal op de hoofdfiguren zelf. Al het andere valt weg. Die ontdekking van God in Jezus schiept de gemeenschap van allen, die aan dit Licht van de wereld verknocht raken. Dat is het geheim van het leven. Zo gaan die beiden tezamen: Jezus en Simeon. Jezus en Hannah. Jezus en wij. Zo gaan beiden tezamen.

Onze familie had ook een oude Simeon. Isaïc van Dijk was zo'n oude Simeon. Hij lag in het Haagse Diaconessenhuis. Elk bezoek dat men hem bracht, was een fontein van troost. De dag vóór Kerst 1922 was hij zeer helder en hij was er ook volstrekt zeker van, dat hij de stem van Jezus in al haar glorie hoorde: Kom! Op het Kerstfeest vond hij de vreugde van zijn Heer! – 'with a voice to praise our King, for a heart that never sins.'

Wat zien dan deze oude ogen, als ze deze zaligheid zien? Een kind. Dit heil, deze zaligheid is niet iets, een toestand, een stand van zaken, een ideaal. Het is iemand, een persoon: het is God zelf, geboren en getogen in onze eigen wereld:

Een licht, zo groot, zo schoon,
gedaald van 's hemels troon,
straalt volk bij volk in de ogen,
terwijl 't het blind gezicht
van 't heidendom verlicht
en Isrel zal verhogen.